

Δέν εἶν' ἀργά, δέν εἶν' ἀργά, δέν εἶν' ἀργά.
Γρήγορα.

Ὅταν ἔρθει θάνατι ἀργά.

(Ὁ Ἀποξυόμενος)

Αὐτὴ ἡ μουσικὴ εἶναι τὸ κυρίαρχο χαρακτηρι-
στικὸ στὴν ποίηση τοῦ Πασχαλά. Τὴ βρίσκεις
παντοῦ, ἀπὸ τὰ ἀπλά της στοιχεῖα

Βλέπω τὴ θάλασσα καὶ βλέπω τὴν θλίψη

(Ὁ ἔνδον ξένος)

Ἀδελφὴ μου Ἐλισάβετ

(Ὁ Ἀποξυόμενος)

Ἀγαπῶ, εἶναι βλέπω κι ἀκούω.

(Θέμα σὲ δυὸ παραλλαγές)

Ἀκόμη κι ἡ κραυγὴ τιθασσεύεται

τὰ παιδιὰ μας, λοιδορούμενα ἀδέρφια μου

(Τὸ τραγῦδι καὶ τὸ αἶμα)

σ' ἓνα μέτρο πρὸς πολὺ μουσικό, ποὺ κάνει στί-
χο τὴν ἀπλότητα τοῦ καθημερινοῦ σχεδὸν
λόγου:

Αὐτὰ ὅλα τῆς ἐρημίας τὰ σημάδια

(Ἀποχαιρετισμοί)

Ἡ ὁ μοναδικὸς τρόπος ποὺ δίνει ὀνόματα ἢ τὸ
χρόνο τῶν μηνῶν — αἴσθηση καθαρῆς ἑλλη-
νικῆς γλώσσας:

Καὶ κλαίει ὁ Γιωργῆς μας σιγαλὰ

(Γνόφος τὰ τριαντάφυλλα)

Καὶ τότε, μῆνα Ἀπρίλη

εὐὰ σηκῶσω

τῆς Ἀναστάσεως τὸ μέγα ψαλμὸ

(Θὰ περιμένω τὸν ἀητὸ)

Κι εἶναι φορὸς ποὺ αὐτὴ ἡ μουσικότητα δικαι-
ώνεται σὲ μεγαλύτερα σύνολα, ὅπως γιὰ πα-
ράδειγμα στὴ «Φυγὴ», ὅπου, παραλλάζοντας ἢ
μουσικὴ ὄλους τοὺς τόνους τοῦ προσωπικοῦ
λόγου τοῦ ποιητῆ, κυλάει ἀπ' τὸ γλυκὸ ἔρωτα
καὶ τὸ λεπτὸ κορίτσι ὡς τὴν τωρινὴ ὀδύνη.
Μερικὰ κομμάτια:

Πῶς νὰ γυρίσω πίσω ὁ ἔρωτεμένος,
νὰ γυρίσω πίσω μὲ μνήμη ἐνσαρκωμένη,
νὰ ξαναδῶ τὸ χελιδνὸ νὰ πετάει χαμηλὰ
τελευταῖο, ὡς ἀρχίζει τὸ βαθὺ δειλινὸ
τὸ μῆνα Μάη τὸν ἀποβροχάρη...

...γέρναν ἀπάνω τους οἱ φυλλωσιές καὶ τὰ λου-
λούδια,

δέν μπορῶ νὰ σὰς τὰ πῶ, θυμάμαι
οἱ κορασιές τὰ λέγαν τσατσαμίνια:
καὶ στὴ φωνὴ τους λές καὶ ἔπερνα

κι ἄστραφτε στὴν ψιχαλιστὴ ματιά τους
κλάμα γλυκὸ καὶ μυστικὸ:
τσατσαμίνια.

Ἄ, ἦταν τότες ποὺ τὸ ἄλλο τὸ πρὸς λιγνὸ
τὸ πήρα νὰ περάσουμε πιασμένοι χέρι χέρι
ἓνα στρατὶ κάτ' ἀπ' τὶς λεμονιές...
...Τώρα τί θέλω σ' αὐτὴ τὴ χρονιά...

Τὸ ἴδιο ὅμως συχνὰ ἢ μουσικὴ του εἶναι πρὸς
ξεκάθαρη, λιγώτερο ἴσως τρυφερὴ κι ἀνθρώ-
πινη, ἀλλὰ σαφῆς κι ἄμεση: στὶς ὥρες τῆς
μοναξιάς τοῦ ἀνθρώπου του τοῦ τωρινοῦ, τοῦ,
τελικά, ἄμεσου στὴν «ἐρημία» του Πασχαλά:

Ἄγγελε τῆς χαρᾶς εἶσαι μακριὰ
σὰν μιὰ γραμμὴ, σὰν πουλὶ καὶ σὰν ἄστρο.
Καὶ γὼ εἶμαι τὸ πλοῖο

(Ὁλο ρωτάω)

Τώρα, πουλί, μὰς χωρίζει τὸ ὕψος

(Τὸ πουλὶ κι ἡ πολιτεία)

Κατέβηκα κι εἶχα τὸ φόβο κι αὐτῆς τῆς φω-
νῆς μου

καὶ τώρα πικρὴ, πικρὴ εἶν' ἡ καρδιά μου

(Ἀποχαιρετισμοί)

Ψάχνω μ' ἀπόγνωση νὰ θρῶ

τί ἦταν

τί ἦταν αὐτὸ

ποὺ τόκανε σκληρὸ τὸ καλοκαίρι

κι ἦταν ὁ ἥλιος τρομερὸς μέσα στὸ πέλαγος

(Ὁ χρησμός τῆς ἀπόγνωσης)

Ἡ ὑπομονὴ εἶν' ἀχτίδα γλυκεῖα

ἐπάνω σὲ στάχυ

ποὺ αἰωρεῖται στὴν καλαμιὰ τὴ σπασμένη
τὸ δειλινὸ

(Τῆς δοκιμασίας ἢ ἐξοδος)

Μὲ τὸ «βυζαντινὸ» ρυθμὸ τοῦ δοσμένη αὐτὴ ἢ
μουσικὴ περνάει ἀπ' τὴν ἀνθρωπιὰ τῶν ζε-
στῶν λέξεων («τὸ πρὸς λιγνὸ») στὴ γλυκεῖα
γαλήνη τοῦ μοναστηρίου:

Ἄς εἶναι πάντα τὰ βουνὰ

σιωπηλὰ καὶ βέβαια

κι ἢ γῆς ἔτσι νὰ στρώνεται

σὲ σύντομες καμπύλες ὡς τὴ θάλασσα

(Ὅταν ὄλο κυττάζοντας τὸν βαθὺ οὐρανὸ)

καὶ δίνει στὸ λόγο τοῦ τὴν ἱκανότητα νὰ θρῶ-
σκει μ' αὐτὴ τὴ γλῶσσα λύση στὴν καθ' ἑαυτὴ
θλίψη του:

μὲ τοῦ πέλαγου τοὺς κύκλους μαζὶ
ἀνεβαίνουν μέσ' ἀπ' τὰ δάκρυα
τὰ μάτια τῆς μεγάλα, κούρασμένα,
γιομάτα πένθος, ἀκοίμητα,
τὰ μάτια τῆς στὸ χῶμα τοῦ πευκῶνα,
καθὼς τὸν παιδεύει ὁ ἀγέρας

τὸ ἀπομνημόνεο
ἀρχῆς Σεπτεμβρίου, σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους.
(Ἐλίκη 373 - 372 π. Χ.)

Αὐτὴ ὅμως ἡ μουσική, πὺν εἶναι ἄμεση ἔλξη
στὴν ποίηση τοῦ Πασχαλά (ὅσο κι ἂν ὁ ἴδιος
δὲν τὴν ἔχει σὺν αὐτοσκοπῷ, ὅπως φαντάζεται
ὁ θεομμένος μετὰ τὴν κοντινὴ παράδοση ἀνα-
γνωστής) εἶναι πὺν τοῦ μαγγώνει τὸ λόγο, τὴ
γλώσσα πὺν, ὀλοφάνερα κάποτε, ἀγωνίζεται
νὰ φύγει πρὸς μιὰ καιρία ἀμεσότητα, πρὸς μιὰ
ἐπιθυμητὴ λιτότητα. Κι ἀληθινὰ ἀπορεῖς για-
τὶ κάποτε φτάνει ὁ ποιητὴς νὰ θυσιάζει τόσα
(πὺν αὐτὸς θὰ ἔπρεπε νὰ τὰ ξέρει) σ' αὐτὴ
τὴ μουσική:

Μῆτε καὶ τὸ τραγοῦδι νᾶν' παντοτεινὸ;
(Τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ σῶμα)
στέκουν τὰ μάτια μας κρυσταλλιασμένα
(Ἡ φυγὴ)

ὁ τελευταῖος στίχος κι ἡ ἀρχὴ στό:

Καὶ γνωρίζω, οἱ ἄγγελοι
οἱ ἄγγελοι
οἱ ἄγγελοι τοῦ Κυρίου
σπανίως κατεβαίνουνε στοὺς δρόμους

ἢ τό:

φωτίζεται μετὰ λεχτρικὸ κάθε νύχτα
(Ὁ Ἀποξυόμενος 2, 3)

κι ἴσως μέσα σ' ὅλα αὐτὰ καὶ σ' ἄλλα ἀνάλο-
γα ψάχνοντας θὰ βγεῖ κάποιο φῶς γιὰ τὸν
τρόπο αὐτοῦ τοῦ Πασχαλά, πὺν φωτίζεται μᾶλ-
λον καθαρὰ στὸν προοδευτικὸ τρόπο μετὰ τὸν ὁ-
ποῖο στό παρακάτω ἀπόσπασμα ὁ πρῶτος στί-
χος τρέπεται τελικὰ σὲ ἀδικαίωτο λόγο —ἐ-
κεῖ ἀκριβῶς πὺν ὁ ποιητὴς πάει στό στόχο:

Τώρα, πουλί, μᾶς χωρίζει τὸ ὕψος
ἢ γῆ κι ὁ ἀγέρας
κι αὐτὴ ἢ δυστυχία
πὺν με καλύπτει ἀπέραντη
ἐμένα τὸν ἄνθρωπο.

(Τὸ πουλί κι ἡ πολιτεία)

Νομίζω δηλαδὴ πὺν μουσική, βυζαντινισμὸς
καὶ θλίψη (κάποτε πόνος δξότατος πὺν τὸν ἔ-
χει ἀμβλύνει ἢ ἐγγενῆς αἴσθησι τοῦ μέτρου),
ὅλ' αὐτὰ εἶναι μετὰ τὰ ὁποῖα ὁ Πασχαλάς ἔχει
κάνει μιὰ γλώσσα, γιὰ νὰ πει ὅμως ἄλλα πὺν
καλὰ: ἀλλιῶς ὄχι κάτι καθορισμένο οὔτε σὺν
θέμα οὔτε σὺν ὕψος οὔτε κἂν σὺν μιὰ δια-
γεγραμμένην πὺν ποίηση, ὅπως σίγουρα φαίνε-
ται στοὺς στίχους

Καθὼς σμίγει τὸ χῶμα κι ἡ νύχτα
ἀκούω βαθεῖαν εἰρήνην στὰ σπλάχνα τῆς γῆς
(Ἀποχαιρετισμοί)

ἢ σὲ πολλοὺς στίχους τοῦ «Ὁ Φώτης Κόντο-
γλον κι ἓνας ἄλλος Ἕλληνας κοντὰ στὴ θά-
λασσα», γιὰ παράδειγμα:

Τῆς τροφῆς χωρισμένη ἢ λήψη
σὲ σχήματα καὶ εἶδος,

κι ἀποδεικνύεται, μὺν φαίνεται τελικὰ, ἀπὸ
στίχους σὺν αὐτοῦς:

Μετὰ θὰ ταξιδέψω κατὰ τὸ νοτιὰ
(Τρία ἑλληνικὰ γράμματα)

—ἀπάνω δυὸ παιδιὰ κι ὁ ἄνθρωπος δουβοῖ
καὶ τὰ πράγματα ἀνάποδα νὰ κοιτᾶνε ἓνα
χᾶος—

κι ὁ Καρᾶς νὰ στενάξει: ἤλιε μου, ἤλιε μου.
(Οἱ συνταξιδιώτες)

Ὅμως ἢ γλώσσα παγιδεύεται, ἀποκλείεται ἀ-
πὸ τὴ σκληρότητα τῆς καθημερινῆς ἐμπειρίας
καὶ τὴ μνήμη πὺν σημειώνει βαθεῖα ἀπουσία
κλείνει τὸν ποιητὴ, ἀντρίκιο καὶ γενναῖο, ἐκεῖ-
θεν, πέρα ἀπ' τὰ ἐδῶ, τ' ἀποδῶ, πὺν ἐντούτοις
εἶναι παρόντα μέσα τὸν σὺν μουσικὴ θλίψη,
σὺν γλυκῶς πόνος, σὺν βυζαντινῆ ἀπουσία καὶ
τελικὰ σὺν ἑλληνικότητα χαμένη, ἓνα εἶδος
παραδείσου γιὰ «πασχαλάδες, τσατσαῖους» κλπ.,
καὶ τοὺς ἀνθρώπους τους, τοὺς φίλους κι ἀγα-
πημένους, τοὺς Ἕλληνες ἐκείνους πὺν ἦταν
καὶ δὲν εἶναι — κι ἴσως πὺν καθαρά: σὺν τὸν
Πασχαλά πὺν ἦταν ἢ πὺν θὰ μπορούσε μιὰ
χαρὰ, εἴσολα νὰ εἶναι ἀλλὰ δὲν εἶναι. Γι' αὐτὸ
κι ἢ μοναξιά τοῦ Πασχαλά, πὺν τὸν ἀποκλείει
πὺν ἀποφασιστικά, ἐφοῦ φτάνει σ' ὅσα πὺν
πολλὰ ἔχει νὰ δώσει:

Ἔστερα τὸ σκοτάδι
κι ἔρχεται ὕστερα.
Εἶναι, σὺν ἓνα τεράστιο κοράκι
πὺν προβάλλει καὶ κρῦβει
τὸν ὀρίζοντα ὀλόκληρο· ἄξαφνα.
Φτερακίζει ἀθόρυβα καὶ πλησιάζει.
Ἐδῶ!

(Ὁ Ἀποξυόμενος)

ἢ χλωμὴ ὁμορφιά
δὲν θὰ χωρέσει τὸ λυμένο μας πρόσωπο
(Κλεισμένοι).

Δὲ μιλάμε ὅμως γιὰ καμιά στεῖρα μοναξιά: ὁ
Πασχαλάς εἶναι σίγουρα σύγχρονος ποιητὴς,
θέλει νὰ πει ὅτι καιρῖο καὶ μετονημένο. Ἡ μο-
ναξιά του λοιπὸν εἶναι μιὰ ἀναχώρηση

Μὴν πλανιέσαι στοὺς δρόμους τ' ἀπόγεμα,
πορειομανῆ
(Ὁ Ἀποξυόμενος)

μιὰ ἀναζήτησι, μιὰ διαρκῆς θέασι ἑαυτοῦ καὶ
τῶν ὄλων. Ἄλλ' αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ καθόλου
στροφὴ ἀπ' τὰ καθημερινὰ στὴν ποίηση, αὐτὴ

ή μοναξιά μοιάζει σαν να του βάζει ένα γυαλί μπρός στα μάτια, ακόμη κι όταν ή άκμαϊότητα νημη, ξεφεύγοντας την οικεία γλώσσα, μιλάει άμεσα και καθαρά, δείχνοντας έτσι πού στ' αλήθεια πάει ή πρέπει να πάει αυτή ή ποιηση:

Άλήθεια είναι πώς έπαίχτηκε ό σισανές δώ πίσω

κι άπάνω πού σε λείανε ό ήλιος
καμπάνα ή πάλα

(Τί φής είναι τó όσιον και τó άνόσιον)

παίρνοντας χωρίς διάμεσα την προφορική γλώσσα στη δική του ποιηση να λειτουργήσει έλεύθερη

σ' ώρες σαρανταστώ έγύρισε τó Μακρυνόρος πάνω στο κλαροκρέβατο ό χτικιάρης,

(Τί φής...)

όπως γίνεται και σ' όλόκληρη την ποιήσή του, με κομμάτια γλώσσας, με λέξεις, με τόνο ή ρυθμό, πού ή θυζαντινή του όψη

και σένα, μικρές έωθινέ κορυδαλλέ

(Άποχαιρετισμοί)

τó κρύφιο και τó ύπέρτατο

(Τά σημάδια της άνοιξης)

είναι ή πιό σαφής παρουσία κι άδιαμφισβήτητη άπόδειξη γερών γλωσσικών καταβολών. Όμως τó ένδιαφέρον δέν είναι τί έχει ό Πασχαλάς (πού έχει πολλά δικά του), αλλά τί δέν έχει για μάς (για όλους έμάς πού χαρούμαστε την ποιηση, πού άποφασίζουμε και καθορίζουμε σ' ένα βαθμό καιριο κι άποφασιστικό). Σ' αυτά έπιμένοντας, θά συνεχίζαμε τά παραπάνω ζητώντας λιγώτερη μουσική και πιό πολλή γλωσσική μουσικότητα, πιό πολλή γλώσσα και λιγώτερο Πασχαλά «της έρημιας». Κι άς δοκιμάσουμε να τά πούμε πιό καθαρά.

Είπαμε άπ' την άρχη πώς ό Πασχαλάς έχει άνθρωπιά και μουσική, πώς οι άνθρωποι είναι σ' αυτόν πιό πολν βίωμα παρά θέαμα. Τώρα πού μάς μίλησε άλλη μιá φορά ή ποιήσή του, μπορούμε να μιλήσουμε κι έμεις πιό καθαρά. Νομίζω πώς ή ποιηση τού Πασχαλά ξεκινάει βασικά άπό μιá μουσική διάθεση πού χρησιμοποιοεί τις λέξεις, τή γλώσσα σαν ύλικό, όχι όμως και στη δομή της. Είναι μιá μουσική πού διαχειρίζεται τις λέξεις, δέν έρχεται άπ' αυτές. Έρχεται δηλαδή ό Πασχαλάς μ' έτοιμη τή μουσική του, ξεκινημένη άπ' τά βαθιά της ύπαρξής του. Άπ' την άλλη μεριά, ή μουσική αυτή πάει να ζωντανέψει άνθρώπους, πράγματα και καταστάσεις μη πλατιάς παιδείας διωματικής, ξεκινημένης τελικά με «μιá συναισθηματική μουσικότητα», αν θά μπορούσε να έπιτραπεί ή έκφραση, μιá μουσική δηλαδή τροπή τού συναισθηματισμού σε τόνους συμβατικά

προσωπικούς, σε τελευταία άνάλυση πλασμένους με μιá διάθεση δημιουργική και τού ίδιου του τού συναισθηματισμού.

Άλλά σ' αυτή την πορεία συναντάει την έλληνική του συνείδηση, κυριαρχημένη άπό άνθρώπους και πράγματα και καταστάσεις, κάποτε και άμεση γλώσσα, πού επιβάλλονται στη μουσική τού Πασχαλά ένεργώντας με την δυνατότητα πού τής άνοίγει άπό άλλη μεριά ή ποιήσή του: τή διάθεση για μέτρο, για καθαρότητα, γι' άμεσότητα. Έτσι συμβαίνει ώστε, περνώντας ό,τι έχει για έαυτό και ζση, να έξέρχεται πρós τά πράγματα, σωστότερα: να θεάται, ν' άκούει— και πάλι άφήνει την αισθηση τού μακρινού, τού έμμεσου. Άν σ' αυτό τó σημείο δώσουμε άποφασιστικά βάρος στον πόνο αυτής τής ποιήσης, πάντα όπως έρχεται πειθαρχημένος άπ' τή μουσική, μπορούμε να θεωρήσουμε τόν Πασχαλά σαν ένα σύγχρονο ποιητή πού δρώ και θά δρώσει ουσιαστικά (διαβάζεται κιόλας με μεγάλη ευχαρίστηση άπό ένα κοινό έκλεκτικό). Έτσι ό Πασχαλάς θά ήταν, μ' ένα χαρακτηρισμό πού κάποιος θά τού κόλλαγε σιγά-σιγά, ένας Πατριός ποιητής μιás ιδιαίτερης κατηγορίας και τάξης — με πλατειές κιόλας δυνατότητες επιδράσεων γύρω τού.

Δέ μου φαίνεται όμως πώς αυτό γυρεύει ό Πασχαλάς ή πώς αυτό τού πάει. Λέω ίσα ίσα πώς πάει γι' άλλα πράγματα. Πάει να ξεπεράσει τις γραμμές τού προσώπου του, να νεοθεί, να γίνει όλο ζωντάνια άντλώντας άπ' τόν άκμαϊο τού συναισθηματισμό, να τά κάνει όλα αίμα μέσα του. Κι έδώ ακριβώς είναι πού μπαίνει εκείνο πού τόν έκανε ποιητή: ή γλúκα τής άνθρωπιás πού τόν κράτησε παιδί δισταχτικό, πού μπαίνει στον κόμο άφο πρώτα έτοιμάσει στον έαυτό του ένα εισιτήριο με αντίκρουσμα ψυχικό: ένα παιδί πιό θλιμένο παρά όρημηκό, πú τρυφερό παρά δυνατό. Γι' αυτό ή ποιήσή του έχει σίγουρα τή γοητεία σ' όρισμένες κατευθύνσεις, αλλά σίγουρα όχι στον ώριμο άντρα Πασχαλά, πού είδε κι ένιωσε πολλά άπό τότε, πού ή παιδεία είναι πάνω του ένδυμα κατάρακο. Γι' αυτό νομίζω τελικά πώς μ' όλα όσα έχει ό Πασχαλάς δέν μπήκε εκεί πού θέλει, κι αυτό μάς τó λέει όλό άγάπη, βασίζετα σε μάς να τó καταλάβουμε πώς έχει ένα δρόμο, πού ίσως δέν έρχεται κατ' εϋθειαν σε μάς, πού πάει γύρω, πίσω άπ' τó βουνό, σε μιá μουσική πορεία, πού όμως έμάς θέλει, τούς σωστους έμάς, τούς καλούς έμάς, πού την ποιηση δέν την έχουμε για πολυτέλεια αλλά κάτι σαν τά γεφύρια τών «πασχαλάδων» και σαν τις έκκλησιές τους. Πρós αυτά τά γεφύρια και τις έκκλησιές πάει προσκυνητής, μιá και δέν εργάστηκε. Αυτός ό καημός τόν τρώει, πώς δέν εργάστηκε έτσι όπως έκαινοι πού τά 'χαν άμεσα όλα τά χέρια τους: ένω σ' αυτόν έλαχε πορεία επίπονη, πάνω στη σειρά της προγονικής «φυλής».

Έτσι κοιταγμένος ό Πασχαλάς είναι ό τυπικός καθαρός Έλληνας, πού διαλέγει τόν πόνο,

ΚΑΝΑΛΙΑ

1

ΠΡΟΛΟΓΟΣ — συσχετισμός

Μιά δοκιμαστική πορεία ἄς εἶναι ὅλη αὐτὴ ἡ ἀτέλειωτη διαδικασία πάνου στὸ Βενετσιάνικο κάστρο. Προχωρᾶς, ἀγαπημένη μου, ἀνάμεσα στὰ κιτρινωμένα χορτάρια, ἀνάμεσα στ' ἀγκάθια καὶ στὶς σταχτιές σαῦρες καὶ τὰ μαλλιά σου ἀνεμίζουν στὸ θαλασσινὸ ἄνεμο. Ἄχ! ἥλιος λαμπρός, δλόξεστος πυρώνει ἐσὲ καὶ ὡς στέκεσαι στὴν ὑψηλὴ τούτη μεριὰ ἀχνίζεις δλάκερη, σὰν ὄπτασια τῆς ἐρήμου.

Στέκουμαι δίπλα σου, διάχυτη στὸν ἀέρα, πού μᾶς ἀγκαλιάζει, ἡ λεπτὴ παριζιάνικη μυρουδιά σου — ὃ ἀγαπημένη κόρη, κρυμμένη πίσω ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἀπίθανες ἴριδες τῶν ματιῶν σου, κύτταξέ με.

Παύουμε πιά νὰ ἔχουμε κι δυὸ μας τὴν αἴσθηση τοῦ κόσμου, καὶ οἱ φωτεινὲς ἀχτίδες τῶν ματιῶν μας συμπλέκονται ἀνάερα στὴν πιὸ τέλεια, στὴν πιὸ ἀπόκρυφη μυστικὴ δημιουργία.

Πέρα μακρὰ στὸν ὀρίζοντα φάνηκε ἀλαφροπλέοντας, ἀκίνητο, ἀργοςάλευτο ἓνα καΐκι· ἐντελῶς λευκό, ἐντελῶς ἀθόρουβο.

ΜΕΡΟΣ Α — Πωλετ

Μιά ἀτέλειωτη ἀμμουδιά, μιὰ ἀτέλειωτη θάλασσα καὶ μεις οἱ δυὸ στὸν πιὸ τέλειο συσχετισμὸ ἀνάμεσα στὴν ἀπεραντοσύνη.

—Κύττα, φωνάζεις ἀγαπημένη μου, κι ὅταν θὰ φέρω τὴ ματιά μου πάνου στὸν ὀρίζοντα θὰ διακρίνω μονάχα ἓνα ξεχαρβαλωμένο τροχό. Σὲ κυττάζω. Καθὼς πάνου στὸ ἐξάισιο κορμί σου λαμπυρίζουν οἱ σταγόνες τῆς θάλασσας εἶσαι δλόκληρη σὰν τὴ λάμψη τοῦ ἔρωτα, τὴ στιγμιαία αἰωνιότητα.

—Ἄχ Πωλέτ, μίλα μου, ἀγαπημένη μου, γιὰ τὰ ταξίδια σου, γιὰ τὸν κόσμο πού γνώρισες, πού ἄγγιξες. Οἱ καρδιές καὶ τὰ ὑψωμένα χέρια χοροπηδᾶνε στὸ βάθος τοῦ ματιοῦ σου. Μόνο μὲ σφιγμένη καρδιά μπορεῖς νὰ μιᾶς γιὰ τὸν κόσμο.

—Κρίστιαν, τὸ μυαλό μου εἶναι ἡ γέφυρα τῶν λαῶν: φῶς, οὐρανός, χρώμα, τραγούδια, βουητό, κλάμα — ΠΕΝΤΕ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ. Ἡ ἐπιφάνεια εἶναι τὸ χᾶδι τῆς ἀφῆς: Εὐρώπη, Ἀφρική, Ἀσία, Ἀμερική, Αὐστραλία — ΛΙΒΑΔΙ, ΝΕΡΟ,

ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ.

Ἄσπερα μαζευτοῦν στὴν ἄκρη τῆς γῆς, τότε μονάχα ἡ θεότητα μὲ

κάποιο βαθὺ καὶ σωστὸ πόνο τῆς γενιᾶς του, γιὰ νὰ σταθεῖ στὰ πόδια του καὶ νὰ μᾶς μιλήσει.

Καὶ κανεὶς δὲν ἤξερε πὼς σιγὰ πάει ἡ ἀγάπη, σιγὰ, βαθιὰ ἀλέτρι πάει ἡ ἀγάπη σιγὰ μὲ φόβο κόβει τὸ ψωμί καὶ τὸ μοιράζει.

(Κομαιθῶ)

...

Ἄσπερα Ἄγγελος Φώτιος Πασχαλᾶς πρωτοπαρουσιάστηκε στὸ βιβλίο «Σύγχρονοι Πατρινοὶ ποιητὲς» μὲ δεκαοχτὼ σελίδες. Στὴ συνέχεια παρουσίασε τὰ βιβλία «Δοκιμασίας ἔξοδος» (1972) καὶ «Ἄποξυόμενος» (1973). Συνεργάζεται σὰ βασικὸ στέλεχος μόνιμα στὴν «Τ-

δρία», ὅπου παρουσίασε ἄλλα ποιήματα (τρία στὸ πρῶτο τεῦχος καὶ τὸ «Ἄσπερα Φώτιος Κόντογλου κι ἓνας ἄλλος Ἕλληνας κοντὰ στὴν θάλασσα» μαζί μὲ τὰ «Τρία ἑλληνικὰ γράμματα» στὸ τρίτο τεῦχος· αὐτὲς οἱ δύο συνθέσεις βγήκαν σὲ τρίτο βιβλίο) κι ἔκανε μιὰ θεώρηση τῆς πνευματικῆς ζωῆς στὴν Πάτρα τὰ τελευταῖα χρόνια.

ΣΩΚΡ. Α. ΣΚΑΡΤΗΣ

Σημείωση: Τὸ ποίημα «Τὸ σπίτι καὶ τὸ ἔλεος» πού δημοσιεύεται σὲ προηγούμενη σελίδα, δὲ λογαριάστηκε στὴν παραπάνω παρουσίαση, ἴσα - ἴσα δίνεται σὰν κάτι ἄλλο.